शीलाभावेसतुअवमानोमहान्क्लेशइत्याह अवत्तीति ॥ ५२ ॥ ऐश्वर्यमदःपापिष्ठोनिंदिततमोयेभ्यस्तेपानमदादयोमदाः ॥ ५३ ॥ इंद्रियार्थेषुशब्दादिषु ग्रहैःसूर्यादिभिःआक्रमोत्रतापनं ॥ ५४ ॥ पंचवर्गःश्रोत्रादिगणःत्वमैश्वर्यमत्तोऽजितेंद्रियश्चावश्यमापदंप्राप्स्यसीतित्रयस्यभावः ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ आत्मानंमनः अमात्यान्पुत्रादीन्द्वेष्यरूपेणशत्रुवत् मनएवप्रथमंजेतव्यंततोमात्यादीन्विजिगीषतेतत्नमोघंननिष्फलंभवति ॥ ५७ ॥ त्वंत्वजितमनस्कतयापुत्रादिवशोनलक्ष्मीयोग्यइतित्रयाणांभावः ॥ ५८ ॥ एतदेवरथिरथादिरूपकक्लप्तनयाआह रथइति ॥ ५९ ॥ व्यापादयितुंनाशयितुं अविधेयाः

अवत्तिर्भयमंत्यानांमध्यानांमरणाद्भयं॥ उत्तमानांतुमर्त्यानामवमानात्परंभयं ॥ ५२ ॥ ऐश्वर्यमदपापिष्ठामदाःपानमदादयः॥ ऐश्वर्यमदमत्तोहिनापतित्वाविबुध्यते॥ ५३॥ इंद्रियैरिंद्रियार्थेषुवर्तमानैरनिग्रहैः ॥ तैरयंताप्यतेलोकोनक्षत्राणिग्रहैरिव ॥ ५४॥ योजितःपंचवर्गेणसहजेनात्मकर्षिणा॥ आपदस्तस्यवर्धतेशुक्लपक्षइवोडुराट् ॥ ५५॥ अविजित्ययथात्मानममात्यान्विजिगीषते ॥ अमित्रान्वाजितामात्यःसोवशःपरिहीयते॥ ५६॥ आत्मानमेवप्रथमंद्वेष्यरूपेणयोजयेत्॥ ततोमात्यानमित्रांश्चनमोघंविजिगीषते॥ ५७॥ वश्येंद्रियंजितात्मानंधृतदंडंविकारिषु॥ परीक्ष्यकारिणंधीरमत्यंतंश्रीर्निषेवते॥ ५८॥ रथःशरीरंपुरुषस्यराजन्नात्मानियंतेंद्रियाण्यस्यचाश्वाः॥ तैरप्रमत्तःकुशलीसदश्वैर्दांतैःसुखंयातिरथीवधीरः॥ ५९॥ एतान्यनिगृहीतानिव्यापादयितुमप्यलं॥ अविधेयाइवादांताहयाःपथिकुसारथिं॥ ६०॥ अनर्थमर्थतःपश्यन्नर्थंचैवाप्यनर्थतः॥ इंद्रियैरजितैर्बालःसुदुःखंमन्यतेसुखं॥ ६१॥ धर्मार्थौयःपरित्यज्यस्यादिंद्रियवशानुगः॥ श्रीप्राणधनदारेभ्यःक्षिप्रंसपरिहीयते ॥ ६२ ॥ अर्थानामीश्वरोयःस्यादिंद्रियाणामनीश्वरः ॥ इंद्रियाणामनैश्वर्यादैश्वर्याद्भ्रश्यतेहिसः॥ ॥ ६३ ॥ आत्मनात्मानमन्विच्छेन्मनोबुद्धींद्रियैर्यतैः॥ आत्मात्येवात्मनोबंधुरात्मैवरिपुरात्मनः॥ ६४॥ बंधुरात्मात्मनस्तस्ययेनैवात्मात्मनाजितः॥ सएवनियतोबंधुःसएवनियतोरिपुः॥ ६५॥ क्षुद्राक्षेणेवजालेनझषावपिहितावुरू॥ कामश्चराजन्क्रोधश्चतौप्रज्ञानंविलुंपतः॥ ६६॥

अवशाः ॥ ६० ॥ अर्थतोऽर्थहेतोः अनर्थतःअन्यायतः ॥ ६१ ॥ इंद्रियाणांवशइच्छातदनुसारीइंद्रियवशानुगः ॥ ६२ ॥ ६३ ॥ कृत्स्नस्योपदेशस्यफलमाह आत्मनेत्यर्द्धेन आत्मनाबुद्ध्याआत्मानंप्रत्यक्चैतन्यरूपंअन्विच्छेत् तत्रोपायमाह मनसःसंकल्पात्मकस्यबुद्धेश्चतन्मूलभूतायाःइंद्रियाणांचनियहेणेत्यर्थः अत्रनतवसहायांतरापेक्षेत्याहात्मेति धीजयएवपुरुषार्थइत्यर्थः॥६४॥ सएवधीरेवजीवस्यबंधुःरिपुश्च ॥ ६५ ॥ द्वावपिमोहजालपिहितौ झषौमीनौउरूमहांतौ तत्रद्वितीयोन्यस्यजातिस्वभावाच्छत्रुरपिजालच्छेदार्थंमित्रत्वमापन्नोबंधुरपिभवति एवंधीश्चिदात्मनःसंसारप्रदत्वाच्छत्रुरपिमोहच्छेदार्थंतस्यमित्रमपिभवतीतिभावः क्षुद्राक्षेणसूक्ष्मछिद्रेण यद्वाउत्तरान्वय्येवायमर्थः कामक्रोधयोरावरकंप्रज्ञानंतौनाशयतः जालमिवमहामीनावित्यर्थः ॥ ६६ ॥

Digitized by Google